

Martina Potisk

Andrej Medved: Muca - La Chatte.

*Ljubljana: Mladinska knjiga
(Zbirka Nova slovenska knjiga), 2017.*

Mačke od nekdaj vznemirjajo človeško domišljijo. Četudi veljajo za samotarske živali, marsikoga očarajo s suvereno eleganco in samozadostnostjo. Pesniki seveda niso nobena izjema; zoolog in živalski psiholog Desmond Morris (*Cat World*, 1996) celo meni, da so takšni in drugačni umetniki bolj naklonjeni mačkam kot (denimo) psom iz čisto preprostega razloga, ker imajo izrazitejša nagnjenja do individualnega mišljenja in vedênja, ki je sicer značilno zlasti za mačke. Te namreč s svojo markantno pojavnostjo delujejo obenem pomirjujoče in čarobno, zaradi česar ne le da razvnamajo umetnikovo ustvarjalno 'mrzlico', temveč tudi jasno in glasno pritrjujejo tezi pisatelja Williama S. Burroughsa (*The Cat Inside*, 1986), češ da mačka (za razliko od psa) človeku nikdar ne izroča usluge, pač pa zmeraj samo sebe. Nič čudnega, da je ideja intimnega, notranjega dialoga med človekom (umetnikom) in živaljo (mačko) injicirana globoko pod povrhnjico pričujoče pesniške zbirke Andreja Medveda, ki ima nadvse zgovoren, sicer dvojezično stavljen (a zatorej še toliko 'trdnejši') naslov *Muca - La Chatte*. Ta namreč smiselno (četudi izzivajoče) nagovarja izvorno francoski moto k omenjeni zbirki, na mestu katerega stoji začetni (in tudi naslovni) verz šansona *Le chat de la voisine* (*Sosedin maček*), s katerim je svojčas slovel francosko-italijanski igralec in šansonjer Yves Montand. Toda za razliko

od Montanda, ki z nemalo humorja negoduje nad razvajenim mačkonom, ima *Muca* Andreja Medveda očitno drugačne, manj družbeno angažirane (in toliko izvirnejše) namene.

Pesniška zbirka Andreja Medveda odločno krene z mesta, kjer mnoge druge pesniške (pa tudi prozne) variacije z 'mačjo' tematiko, kakršna je recimo mistična meditacija *Mački* J. L. Borgesa, obnemorejo in iz tega ali onega razloga umolknejo. Nič nenavadnega, če vemo, da je avtorjeva najnovejša samostojna zbirka mojstrsko ogrnjena s poetiko (eteričnega) gledanja in dotikanja, ki istočasno izurja in izziva. Pesniški subjekt, ki je že skraja zmožen iskričnega in preciznega opazovanja mačje tovarišice, se namreč kaj hitro (in nadvse verjetno!) znajde sredi čarobno lepega 'plesa', katerega koreografijo ves čas narekuje in odmerja kdo drug kot – štirinožna eminenca njenega (mačjega) veličanstva! Kajti že uvodni verzi *Muce* zvenijo takole: 'ukrivljen krempeljček na / podloženi taci se hipoma zatakne za / iztegnjen prst na skrčeni nemirni roki'. To je sicer zelo ekstatična in detajlno izostrena čutna izkušnja, ki mene osebno mnogo bolj kot na pisanje Césarja Valleja, s katerim spremno študijo k aktualni zbirki začenja Miklavž Komelj, spominja na inscenacijo intersubjektivnega prepletanja, v osrčju katerega že Merleau-Ponty odkrije obnebe čuječnega razgovarjanja duš. Ko Merleau-Ponty namiguje na takšno interakcijo, si namreč zamišlja skrajno ponotranjen dialog, za katerega velja, da kdor hoče doumeti bistvo svojega sogovornika, mora voljno soizvajati in zaključevati njegove gibe. Zdi se, da zlasti zadnjega v omenjeni zbirki Andreja Medveda ne manjka, saj je njen subjekt do kraja prežet z zavestjo o tem, da misliti nekega (mačjega) drugega v največji meri pomeni misliti samega sebe skozi 'drugačne' (mačje?) dimenzije. Morda Andrej Medved ravno zato tako pronicljivo in pretanjeno opisuje svojo osebno izkušnjo; ne le vsak trzljaj, temveč tudi vsako najmanjšo celico elastičnega mačjega telesa, v katerega se zlagoma spajajo opazovani in s tem osamosvojeni deli (dlaka, koža, ušesa, zobje, žile in drugo). Ti so nadalje položeni v izjemno osupljivo so-igro telesne čutnosti in mišljenja na meji; mačje telo je po eni strani objekt pesniškega zrenja in čudenja, po drugi strani pa je (vsaj na pogled) trdno zamejujoča materija, torej nepreklicni in otipljivi mejnik med tistim, kar je znotraj, in onim, kar je zunaj.

Kot da je izkušajoči 'jaz' Andreja Medveda odločen enkrat za vselej najti in presekat izmuzljivi gordijski voz, tako ognjevito in mogočno namreč njegova izprožena dlan tiplje vzdolž prožnega mačjega telesa. Še več, ko s prsti zamišljeno svaljka mačja ušesa ali ko v pest mimogrede ujame mačji rep, se v njem čedalje bolj neustavljivo razširja želja, da bi se

nekoč vendarle mogel prezrcalili onkraj skrivnostnega mačjega sebstva. Toda najsi svojo ljubljenco še tako vedoželjno in neprekinjeno spremlja s pogledom, najsi pozna vsako poro njenega mačjega življenja, vsak njen izdihljaj, krivino dlake, trzljaj žile, najsi pozna vse njene navade, ve, katero hrano ima najrajši, kateri kotiček hiše ji je najljubši, priznati si mora, da je to, kar se dogaja v njeni mačji glavi, zanj še zmeraj pravičnejša uganke. Bržčas iz istega razloga je Kajetan Kovič nekdanj ugotavljal, da njegovi mačji družabniki 'vid in sluh poji daljava, ki moji čuti je ne ulove' (*Mačka*). Gre torej za taisti zbudljaj tujega, nedomačega, ki med drugim pripomore k temu, da tenkočutni subjekt Andreja Medveda zaradi neizmerne želje, da bi dojel nedoumljivo, že skraja poseže po najmočnejšem 'protiuroku', po čarobnem, navznoter obrnjenem pogledu. Ta sicer nekoliko spominja na 'slavni' element obrnjene leče, skozi katerega je Lojze Kovačič (*Ključni mesta*, 1964) umerjal nadčutno in obenem oddvojeno podobo resničnosti, običajno projicirano od daleč, z nekega oddaljenega spominskega dregljaja. Kakor koli, *Muca* Andreja Medveda je najmanj z enega zornega kota primerljiva omenjeni zbirki kratke proze Lojzeta Kovačiča, saj je ravno tako nastanjena znotraj ekstatičnega stanja zavesti, na ozadju katerega ji 'funkcija' obrnjene pameti/pogleda (in kasneje rokavice) omogoča spontano preseljevanje v svet slutenj in sanj. Nič čudnega, da so nadnaravna videnja, kakršno je recimo celulojdni odblesk mačje duše, dvigujoč se iz njenega umirajočega telesa, predstavljena kot nekaj povsem običajnega in realnega, kot sestavni del vsakdanjika.

Zdi se, da je umišljena resničnost Andreja Medveda bolj ali manj logična posledica nenadne (časovne) zaledenitve srečevanja z mačjim bitjem, saj dobimo občutek, kakor da bi se njuno medsebojno opazovanje in 'nemo' pomenkovanje odvijalo brez najmanjšega (vmesnega) postanka oziroma premora. Četudi so okoliščine 'dogajanja', približevanja in oddaljevanja (čas obeda, čas spanja; postelja, košara, naslanjač itd.) jasno poudarjene, ni nobenega dvoma, da druga v drugo segajoči dimenziji časa in prostora kar naprej tekmujeta, katera od njiju se bo siloviteje prekopicnila. Ko muca nenadoma pogine, čas dobi še bolj zvrtnično (ciklično) podobo, vanj zarinjen prostor pa postaja čedalje bolj razpuščen; nedolgo za tem oba že naglo izginjata iz dejanske (čutne) pesnikove predstave v brezmejni, a nič manj intimni svet njegove domišljije, dokler tam – z mačjim bitjem vred – ne obstojita kot vseobsegajoča.

Muca – La Chatte torej deluje kot magična in prepričljivo izpovedna *grande poema*, kot blaglasna feniksova pesem, ki poteka na čarobno samosvoj, liričen način; pesniški jezik Andreja Medveda je sicer izrazito

zgoščen in nagnjen k izpustom, a še zmeraj silno mnogoznačen, domišljij-sko pregneten in estetsko učinkujoč. K temu največ pripomorejo številne antiteze in sinestezije, ki smiselno dialogizirajo s konkretnimi imenovanji stvarnosti, mačjega telesa in/ali zanj značilnega gibanja. Medtem ko do konca prvega (nenaslovljenega) dela pričujoče zbirke še prednjačijo 'homersko' razširjene parafraze in primere, največkrat iz živalskega sveta, pa je njen drugi del, ki za razliko od prvega obsega dva naslovljena razdelka, bolj naklonjen pesnikovim paralelizmom, nagovorom in odkritosrčnim, razbolelim zamolkom ob izgubi dolgoletne mačje prijateljice. Če jo je poprej iskreno občudoval, skorajda že erotiziral in ji s tem namenom nadel marsikako človeško lastnost, jo zdaj s pomočjo 'obrnjene čarobne rokavice' zvablja (nazaj) v svoj sanjski svet, kjer jo očiščuje vsega odvečnega, tuzemskega. To še posebej prepričljivo oznanjajo tožilniško/mestniško stavljene besedne zveze in njim dodeljeni glagoli delovanja, ki namigujejo na silovito izlivanje mačje duše navznoter in istočasno navzven, to je – v ožarjeno jedro pesnikovega spomina in od tam v neskončnost.

Pesniško zbirko Andreja Medveda ne nazadnje odlikuje enakomerno odmerjanje besedila, ki ima zanimivo vizualizacijo; vsaka naslednja (liha) stran je zapolnjena s (praviloma) po tremi krajšimi kiticami tako, da le-te prekrijejo samó skrajno zgornji, srednji in spodnji del omenjene strani. Že res, da ostaja kar precej prostora neizrabljenega, a ravno zaradi tega še bolj do izraza prihaja stopničasta, 'nastrgana' oblika pesnjenja, ki skozi verzno-kitična prekoračenja pomenljivo izpostavlja posamezne besede, besedne zveze in retorična preigravanja. *Muca – La Chatte* torej od bralca terja 'veščino' povezovalnega branja, na ozadju katerega zasiže neverjetno svetel in do zadnjega detajla domišljen svet izjemnega občutenja (mačje) drugosti v vsej njeni polnosti in izpolnjenosti.